

**ДО
НАУЧНОТО ЖУРИ
ПО ПРОЦЕДУРА ЗА ЗАЩИТА НА ДИСЕРТАЦИОНЕН ТРУД**

СТАНОВИЩЕ

от Доц. д-р Васил Христов Пандов, на научно жури по процедура за защита на дисертационен труд за придобиване на образователна и научна степен „доктор“ на Емил Цанков Цанев, назначено със Заповед № РД-38-393 от 29.06.2022 г. на Ректора на СУ „Св. Климент Охридски“

за публична защита на дисертационен труд в процедура за придобиване на образователна и научна степен „**Доктор**“.

Област на висше образование: Социални, стопански и правни науки

Професионално направление: 3.6 Право (Международно частно право)

Автор на дисертационния труд: докторант Емил Цанков Цанев, докторант на редовна форма на обучение към катедра „Международно право и международни отношения“ при Юридическия факултет на Софийски университет „Св.Климент Охридски“

Тема на дисертационния труд : „Специалната международна компетентност в българското Международно частно право“.

Научен ръководител: Проф. д-р Николай Симеонов Натов, Доц. д-р Васил Христов Пандов

Автор на становището: Доц. д-р Васил Христов Пандов, Софийски университет „Св.Климент Охридски“, гр.София, бул. „Цар Освободител“ № 15, каб. 294, тел. 9308 483.

Със заповед на ректора на СУ"Св.Климент Охридски" от 29.06.2022 год. съм определен за вътрешен член на научно жури във връзка със защитата на дисертационен труд на Емил Цанков Цанев, докторант на редовна форма на обучение в професионално направление „3.6 Право (Международно частно право)” за присъждане на образователната и научна степен „доктор”, като на първото заседание на научното жури съм определен да представя становище относно труда на докторанта.

Докторант Емил Цанков Цанев е зачислен за докторант в редовна форма на докторантура по професионално направление „3.6 Право (Международно частно право)” към катедра „Международно право и международни отношения” при Юридическия факултет на СУ"Св.Климент Охридски", със заповед на ректора на СУ"Св.Климент Охридски РД 20-376 от 10.02.2011 год. Със заповед на ректора на СУ"Св.Климент Охридски" РД 20-708 от 15.04.2014 год. докторантът Емил Цанков Цанев е отчислен с право на защита поради изтичане на срока на докторантурата. В хода на подготовката на труда докторантът е редовен докторант по международно частно право в катедра Международно право и международни отношения на Юридическия факултет на СУ „Св.Климент Охридски”.

Докторант Емил Цанков Цанев е роден на 31.03.1985г. В периода 2004 – 2009г. се обучава и придобива степен магистър по Право в Юридически факултет на Софийски университет „Св. Климент Охридски“. Издържа успешно изпита за придобиване на юридическа правоспособност пред Министерство на правосъдието, като от 2011г. до момента е вписан като адвокат при Софийска адвокатска колегия. През 2013г. участва в летни курсове на Хагската академия по международно право, специалност „Международно частно право“;

В периода на докторантурата съвестно води в продължение на един семестър упражнения по международно частно право на две групи студенти от редовна форма на обучение по специалност Право в Юридическия факултет на СУ „Св.Климент Охридски”. Докторантът е взел участие в различни научни проекти и научни форуми и публикации, организирани от Институт по международно частно право и Университетски комплекс по хуманиитаристика „Алма матер“ при СУ „Св.Климент Охридски”.

В съответствие с чл.6, ал.3 от Закона за развитие на академичния състав на Република България (ЗРАСРБ), чл.27, ал.1 от Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и чл.64, ал.1 от Правилник за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ „Св. Климент Охридски” (приет с решение на Академичния съвет на 31.10.2018 г., изменен и допълнен с решения на Академичния съвет от 25.09.2019 г., 30.10.2019 г., 29.01.2020 г., 26.02.2020 г., 27.05.2020 г., 21.10.2020 г., 16.12.2020 г., 26.05. 2021 г., 30.06.2021 г. и 13.07.2022 г.) дисертационният труд трябва да съдържа научни или научноприложни резултати, които представляват оригинален принос в науката. Дисертационният труд трябва да показва, че кандидатът притежава задълбочени теоретични знания по съответната специалност и способности за самостоятелни научни изследвания. Според чл.27, ал.2 от ПП на ЗРАСРБ и чл.64, ал.2 от Правилника на СУ „Св. Климент Охридски” дисертационният труд се представя във вид и обем, определени от първичното научно звено. В него се включват заглавна страница, съдържание, увод, изложение, заключение – резюме на получените резултати с декларация за оригиналност и библиография.

Спазени са изискванията относно хода на процедурата. Процедурата се провежда по реда на §40 от ПЗР на ЗРАСРБ в съответствие с процесуалните правила преди промяната на ЗРАСРБ, обн. ДВ, БР. 30 от 2018г., в сила от 04.05.2018г. в връзка с §7, ал.1 и ал.2, т.2 от ПЗР на Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ „Св. Климент Охридски”.

ОБЩИ БЕЛЕЖКИ ЗА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД.

1. Предмет на становището е представеният от докторант Емил Цанков Цанев дисертационен труд на тема „Специалната международна компетентност в българското Международно частно право“, състоещ се от около 300 страници по същество на разработката, като отделно са обособени съдържание и 17 страници – цитирана литература и

библиография, списък на цитирана съдебна практика и ползвани нормативни източници. Научният апарат се състои от общо 76 заглавия на български и на чужд език. Бележките под линия са общо 783. С дисертацията не са представени за самостоятелен анализ други научни публикации, публикувани в български юридически издания и в сборни научни трудове. Представен е и автореферат даващ точна представа за научното изследване и приносните моменти в него.

АКТУАЛНОСТ НА ТЕМАТА И НАУЧНОИЗСЛЕДОВАТЕЛСКА ТЕЗА.

2. Актуалността на темата е продиктувана от изключително динамичното развитие на науките от международния дял на българското право през последните десетилетия. Генезисът на това развитие е в интензивния международен обмен, водещ до постоянно нарастване на броя на частноправните отношения с международен елемент. Регулативната функция на международното частно право не може да остане пасивна на така обогатяващия се негов предмет. Ключов момент в уредбата на процесуалните правоотношения с международен елемент е международната компетентност, която предопределя развитието на производството по международното гражданско дело, приложимото материално право и последващата ефективност на постановения краен акт. В българската наука на МЧП няма самостоятелно изследване на специалната международна компетентност, което доказва актуалността на представения за защита труд. Нейната цел, начин на регулиране и приложение предпоставят възможността за разгръщане на изследователски потенциал и достигане на ценни от гледна точка на практиката резултати. В това отношение докторант Емил Цанев е успял да улови важните насоки на своето научно дирене в областта като изясняване на причината за възникване на този вид връзка на спора с държавата на съда, вътрешното обособяване на подгрупи според определените от автора критерии, нейното съотношение с другите видове международна компетентност (обща, изключителна, слаба страна), възможните трудности при прилагането ѝ относно квалификацията на процесуалните норми, празноти и съотношение на множество различни

по произход източници, които съдържат такава уредба. Сравнителноправното наличие на този процесуална уредба в националните източници на МЧП уредба несъмнено доказва успешното изпълнение на нейните функции по предоставяне на достъп до съд, близост на спора със съда и предвидимост. Нейното съществуване способства развитието на облигационните и търговски отношения с международен елемент, тъй като отразява в максимална степен обективните критерии на връзка, основани на съдържанието на спорното материално отношение. От друга страна, типичното ѝ поле за изява са именно търговските отношения, което се доказва от международните договори, който докторант Цанев е изследвал. В по – общ план, обаче, все още не е постигнат консенсус за създаване на приемане на т.нар. световен инструмент или международен договор, който да регулира основанията за специалната международна компетентност.

СТРУКТУРА И ОПИСАНИЕ НА ТРУДА.

3. Структурата на изложението включва предговор и увод, три глави, подразделени на точки и подточки и заключение. При съставянето на труда е следван БДС ISO 7144:2011 за оформяне на дисертации.

В **Увода** дисертантът аргументирано и конкретно обосновава необходимостта от изследване на проблемите относно правилата за специална международна компетентност в международния граждански процес. Авторът формулира целта на изследването на специалната международна компетентност. Още в увода авторът развива тезата за необходимия баланс в защитата на правата и интересите на субекта на потестативното преобразуващо процесуално право на иск и правото на защита на ответника при делата с международен елемент.

Първата глава е посветена на по – общия анализ на същността на специалната международна компетентност. В нейната същностна характеристика специалната компетентност е учредена въз основа на

конкретни връзки с държавата на съда на елементи от съдържанието на спорното материално отношение, което е източник на спора. Тя е гъвкава по своята природа. При учредяването ѝ съдът следва да прецени наличието на минимално необходимите точки на контакт на правоотношението с държавата на съда или продължителното и систематично поведение на ответника на територията на държавата на съда, което е пряко относимо към конкретното правоотношение. Под специална международна компетентност се разбира такава, при която цяла група правоотношения, еднобразни по своя предмет, имат определена абстрактна връзка с държавата на съда. При това разбиране за специална компетентност се имат предвид категория правоотношения (деликтни, договорни, издръжка и т.н.), а – не особеностите на развитието на конкретно материално правоотношение. Авторът подхожда към темата чрез цялостно разгръщане на понятието за международна компетентност, видовете международна компетентност, критериите, по които да се разграничат различните типове компетентност и тяхната йерархия. В основата на анализа е понятието за „*достатъчна връзка*“ на спора с държавата на съда, като, безспорно, специалната международна компетентност не следва да има екзорбитантен характер, нито да навлиза в полето на другите видове компетентност. Възможностите за нейното разширително тълкуване биха могли да доведат до евентуално надхвърляне на нейната функция и засягане на правото на защита на ответника. Авторът представя с цел възможна най – пълна изчерпателност източниците на специалната международна компетентност, като обосновава в кои случаи не е налице такава, въпреки възможната прилика.

Във **втората глава** се прави преход от теоретичен към практико – приложен анализ на уредбата на специалната международна компетентност в конкретните ѝ форми. Авторът представя отделните основания за специална международна компетентност в кодификационния за МЧП на ЕС източник на процесуална уредба – Регламентът 1215/2012 или „Брюксел Ia“. Безспорна от научна и практическа гледна точка е необходимостта от задълбочен анализ на двете най – често представени в юриспруденцията на българските

съдилища и на Съд на ЕС основания – международна компетентност при дела относно договорни правоотношения и при деликт. Налице е изясняване на същността на основни понятия в светлината на автономната квалификация в практиката на Съд на ЕС, като авторът прави критичен анализ на понякога непоследователния подход в квалификацията. Посочват се предпоставките за приложението на видовете специална международна компетентност. Обхванати са и други форми на спорове според съдържанието на спорното правоотношение – тръстове, плащане на навло, спасяване на кораби, връщане на движими вещи, паметници на културата и други.

В **третата глава** се представя правната уредба на специалната международна компетентност поради връзка между делата или т.нар. производна връзка между държавата на съда и спора. Съществуването на този вид специална международна компетентност е предпоставен от процесуална целесъобразност и избягването на противоречиви съдебни актове. Емил Цанев умело проследява съдържанието и практиката по прилагането на тази група процесуални норми в различните международни, наднационални и национални източници.

НАУЧНИ И НАУЧНОПРИЛОЖНИ ПРИНОСИ НА ТРУДА.

4. Научните приноси на рецензирания труд са ясно различими. Без да се повтарят посочените по – горе характеристики, следва да се очертаят следните по – важни приноси:

На първо място искам да обърна внимание на това, че трудът е първото и засега единствено цялостно, всеобхватно и специализирано изследване, което е насочено **единствено** към специалната международна компетентност в международния граждански процес. В този смисъл, сама по себе си, дисертацията е принос в българската наука на международното частно право. Практико – приложното значение на работата се доказва от ежедневния оборот, в който неизменно се поставя въпросът за учредяване на специална компетентност на българските органи, особено в рамките на

пространството на свобода, сигурност и правосъдие на Европейския съюз.

Второ, авторът е направил обстоен и систематизиран анализ на функциите и същността на международната компетентност, които са комплексни. Налице е трипартитно разбиране за нейната същност – право на достъп до съд за ищеца, достатъчна и обоснована връзка с предмета на спора (предвидимост за страните) и процесуална икономия. На основата на тези присъщи черти се осъществява последващия анализ и защита на тезата.

Трето, разгледани са особеностите на квалификацията за нуждите на приложението на специалната международна компетентност. Именно квалификацията като специален институт на МЧП трябва да гарантира, че специалната международна компетентност няма да излезе извън присъщото ѝ поле на действие или да загуби от своята ефективност.

Четвърто, направен е анализ на основанията за специална международна компетентност в международни договори, преобладаващо в областта на международния транспорт и е проведено съотношение с уредбата в останалите източници на процесуални норми на МЧП.

Пето, авторът не се колебае да полемизира при защитата на изложените от него мотиви с подхода при квалификацията в практиката на Съд на ЕС и на други правораздавателни органи, които са ключови към задаването на обхвата на съответната норма на МЧП.

Шесто, проведен е анализ на някои от основанията за специална международна компетентност, които не са попадали в центъра на изследователските усилия на българските учени, като - специална международна компетентност при граждански иск в наказателно производство; специална международна компетентност по граждански иски за възстановяване, въз основа на собственост, на паметник на културата; специална международна компетентност по дела, свързани с тръстове; специална международна компетентност по дела, свързани

със спасяване на товар или навло; специална международна компетентност по искове, свързани с лимитиране на отговорност от използване или експлоатация на кораби.

Седмо, налице е обосновка на значението на изискването за конекситет през призмата на конкретната позитивноправна уредба относно гарантирането правото на справедлив съдебен процес за ответника при учредяване на специална международна компетентност поради връзка между делата. Авторът представя и отрицателните страни на казуистичното тълкуване на конекситета от Съд на ЕС и евентуалните затруднения при правоприлагането. Въпреки това наличието на качествен критерий за връзка между делата е неотменим елемент на този вид специална международна компетентност, за да не се трансформира в екзорбинатна такава, каквито предпоставки има по – либералната уредба по чл.21, ал.1 от КМЧП.

5. Към дисертационния труд няма да формулирам *критични бележки* и възражения предвид качеството ми на *приемник* в научното ръководство в значително напреднал по степен на зрялост на оформление на труда момент, след проведени две обсъжания в първичното звено. Като научен ръководител съм представил, при първото обсъждане, моите критични бележки на докторанта и съм бил ангажиран в процеса на преработката на труда преди второто му обсъждане пред катедрен съвет. Потвърждавам положените усилия за отразяване на критичните ми бележки в представения за защита труд и ангажираността му към подобряване на качеството на изследването до момента на предаване за защита.

ОЦЕНКА.

6. Цялостният прочит на дисертационния труд води до извода, че докторантът притежава задълбочени теоретични познания в областта на международното частно право и способност за самостоятелни научни изследвания, а постигнатите в дисертационния труд резултати

представляват оригинален принос в българската правна наука, поради което следва да му се даде изцяло обща **положителна** оценка.

В заключение, следва да се подчертае, че дисертационният труд отговаря напълно на изискванията на ЗРАСРБ и на Правилника за неговото приложение, поради което, като убедено **давам цялостна положителна оценка на труда, предлагам научното жури да даде на Емил Цанков Цанев образователната и научна степен „доктор“**.

Гр.София, 30.08.2022г.

Доц. д-р Васил Христов Пандов